

W gościnie u hr. Františka Antonína Sporcka w Kuks nad Łabą

„...Minęły wieki, a tak jak niegdyś znicz od pogan strzeżony,
tak jak pogańskie pamiątki od ludu przechowywane –
pielęgnowmy dawne przodków obrzędy:
to, co weszło w zwyczaj, niech zwyczajem zostanie,
a to, co było, cośmy od Ojców zasłyszeli, lub sami jeszcze widzieli,
przekażmy tym, co po nas przyjdą;
pomni, że gdzie była przeszłość, tam i przyszłość będzie...”

Leon Potocki (1799 – 1864)

Kompleks architektoniczny w Kuks wybudowany przez F. A. Sporcka, założyciela Zakonu Św. Huberta

Napaść na tradycje myśliwskie jest atakiem na kulturę łowiecką będącą spadkiem otrzymanym po przodkach, która nie może w pełni istnieć bez znajomości tradycji łowieckich i ich kultywowania. Dorobku naszych ojców nie możemy roztrwonić, winniśmy go pomnażać, by kształtować teraźniejszość w sposób cywilizowany, by tworzyć historię i przekazywać ją następnym pokoleniom.

Pielęgnowanie tradycji łowieckich, zwłaszcza bogatego języka, jest ważne w dobie postępującej globalizacji. Wbrew obawom nielicznych sceptyków owa globalizacja i przynależność do europejskiej wspólnoty, nie odebrała rodzimej tożsamości myśliwskiej, ponieważ w przeszłości sami wzbogaciliśmy kulturę zwyczajami, zrodzonymi na zachodzie Europy, a niektóre, jak róg pszczyński i łowieckie sygnały są dziełem wspólnym. Kultywujemy je uznając za społecznie doniosłe dla współczesności i przeszłości.

Od początku lat pięćdziesiątych XX wieku trwała „udana akcja” wykorzeniania tradycji, nie tylko z łowiectwa. Propaganda socjalistyczna przez dziesięciolecia niszczyła tradycje, których atrybutami rzekomo były: obskurantyzm, zacofanie, przeżytek i przeciwstawiała im: postęp, naukowość, nowoczesność.

Dopiero na fali przemian ustrojowych powrócono do korzeni kulturowych, odżył m.in. kult patronów, zwłaszcza świętych Huberta i Eustachego, który tak głęboko zakorzenił się wśród polskich myśliwych i leśników, że nie sposób objąć dziś wszystkich form związanych z jego kultywowaniem (imprezy plenerowe, msze, muzyka, kapliczki, obeliski, witraże, obrazy, odznaki i medale, znaki pocztowe i in.). Można śmiało powiedzieć, że kult eksplodował, niestety, jak pokazuje życie, sama eksplozja jeszcze nie wystarcza do pełnej zmiany obrazu łowiectwa i akceptacji przez społeczeństwo. Nie zwalnia myśliwych to z obowiązku konsekwentnego, wielokierunkowego promowania naszej pasji, podbudowanej rzetelną wiedzą, przemyślaną argumentacją wynikającą ze starań m.in. o zrównoważony rozwój przyrody, dbałość o zdrowe odżywianie i troskę o bezpieczeństwo kraju.

Promotorami rozumiejącymi znaczenie kultury w kształtowaniu wizerunku łowiectwa, nie tylko w Polsce, są członkowie PZŁ zrzeszeni jednocześnie w Zakonach i Bractwach mających rodowód sięgający XV–XVII wieku, reaktywowanych i zakładanych między 1978 a 1998 rokiem. W Polsce funkcjonują Zakon Kawalerów Orderu Złotego Jelenia, o korzeniach stricte łowieckich, założony 23 sierpnia 1672 w Brzegu przez ostatniego Piasta księcia Jerzego Wilhelma, reaktywowany 23 sierpnia 1998 roku w Lanckoronie oraz Zakon Obroza Psa Gończego – Rudenband, o rodowodzie rycerskim, założony 7 sierpnia 1413 roku w Legnicy przez księcia legnickiego Ludwika II, reaktywowany w Lubinie 7 sierpnia 2011 roku, Bractwo św. Huberta w Śliwicach powstałe w 2000 roku. Współczesną misją tych organizacji jest m.in. kultywowanie kultury łowieckiej.

Symbole: Zakonu Orderu Złotego Jelenia w Brzegu, Zakonu Obroza Psa Gończego w Lubinie i Bractwa Św. Huberta w Śliwicach

Dziedzictwo hrabiego Sporcka

W Czechach w Lysá nad Łabem hr František Antonin Sporck (1662–1738) założył 3 listopada 1695 roku Zakon Św. Huberta, do którego należały koronowane głowy i najznamienitsi arystokraci ówczesnej Europy, zwłaszcza po uznaniu Zakonu przez cesarza Karola VI Habsburga, koronowanego w 1823 roku na króla Czech. Wśród członków zakonu znaleźli się znamienici obywatele ówczesnej Rzeczypospolitej: – August II Mocny (1670–1733), od roku 1697 Król Polski, Wielki Książę Litewski, Ruski, Pruski, Wołyński etc. – członek zakonu (1699–1733), August III Sas (1696–1763), od roku 1736 Król Polski, członek zakonu (1721–1733) odznaczony Orderem Świętego Huberta, Maria Józefa (1699–1757), żona Augusta III, córka Cesarza Józefa I, Królowa Polski, Hieronim Radziwiłł (1715–1760), magnat herbu Trąby, Chorąży Wielki Litewski, Ordynat Klecki, Starosta Przemyski, członek zakonu odznaczony Orderem Świętego Huberta (Votava 2022, „Pasje” 1 (13): 10-19).

Portret Františka Antonína Sporcka (olej na płótnie, 89 × 75,5 cm, 1731) pędzla Peter Brandla i logo Zakonu Św. Huberta

F. A. Sporck był jedną z najwybitniejszych postaci w kręgach kulturalnych i intelektualnych Europy Środkowej początku XVIII w., właścicielem ogromnych połaci ziemi z centrum w Kuks, wszechstronnie wykształconym poliglotą i podróżnikiem, miłośnikiem teatru i muzyki, popularyzatorem waltorni i rogów myśliwskich, sprowadzonych do Czech z Wersalu w 1681 roku, wybitnym myśliwym dbającym o zwierzynę i kulturę łowiecką, twórcą Orderu Św. Huberta, popularyzatorem polowań konnych parforce z udziałem muzyki myśliwskiej.

Awers i rewers Medalu Świętego Huberta ustanowiony przez Františka Antonína Sporcka w 1723 r. Według kpt. Józefa W. Kobyłańskiego, miał pierwotnie na celu honorować wierną służbę austriackiemu domowi cesarskiemu, a także zasługi na polu myślistwa (**CAESARE SUBSCRIBENTE**). Uległ likwidacji podczas wojny siedmioletniej z powodu wypaczenia jego pierwotnych celów. Zbiory Bogdana Kowalcze

Awers i rewersy medali oraz odznak okolicznościowych (**CHARMANT SOUVENIR**), nawiązujących do symboliki pierwowzoru Medalu Świętego Huberta. Autor nie posiada danych: roku wydania, okoliczności ustanowienia i wydawcy tych falerów. Ze zbiorów Bogdana Kowalcze

Kontynuatorzy tradycji

3 listopada 1978 roku grupa myśliwych – miłośników kultury łowieckiej reaktywowała Zakon Św. Huberta z siedzibą w Kuks, gdzie w krypcie kościoła szpitalnego pw. Trójcy Najświętszej spoczywają szczątki rodziny Sporcków.

Przypadająca w br. 330 rocznica powołania czeskiego Zakonu Św. Huberta była okazją do kolejnego już spotkania zakonników, którzy 7 października 2023, w roku stulecia 100-lecia Polskiego Związku Łowieckiego i 300-lecia przyjęcia insygniów Zakonu Św. Huberta z Kuks, przez pierwszego protektora Cesarza Karola IV Habsburga podpisali porozumienie o wszechstronnej współpracy.

4 października 2025 roku przed nadgraniczną perłą architektoniczną w Kuks, stanowiącą niegdyś zamek, uzdrowisko, szpital charytatywny i kościół Św. Trójcy, zebrali się członkowie zakonów, by świętować doniosły jubileusz.

Od prawej: Wojciech Zajdowicz, Antanas Valinčius, Jacek Sakowicz - Wielki Mistrz ZKOZJ, Ryszard Ziemblicki - Wielki Łowczy, Michał Sakowicz, Krzysztof Mielnikiewicz

W paradnych strojach z insygniami (sztandary, chorągwie, berła) przemaszzerowali przez most na Łabie i błonia przyzamkowe członkowie: Zakonu Świętego Huberta z Wielkim Mistrzem Janem Votavą na czele, Liborem Burianem wicemistrzem, zarazem Komturem Komendy Orlickiej Zakonu, Miroslavem Holubem – kanclerzem, Romanem Rybakiem – komturem Komendy Polskiej z siedzibą we Wrocławiu, Františkem Frolą – wicekomturem Komendy Polskiej.

Grupa członków Zakonu Św. Huberta z Komendy Polskiej, z siedzibą we Wrocławiu, z Romanem Rybakiem - komturem (po prawej) i Františkem Frolą - wicekomturem

Maszeruje delegacja Zakonu Kawalerów Orderu Złotego Jelenia z siedzibą w Brzegu. Chorąży Wojciech Zajdowicz, za nim Jacek Sakowicz (po lewej), Ryszard Ziemblicki, Michał Sakowicz i Ewa Sakowicz

Członkowie Zakonu Św. Huberta z Kuks z relikwiami Patrona

W pierwszym rzędzie od prawej: Jacek Sakowicz i Roman Rybak, w drugim : Antanas Valinčius i Ryszard Ziemblicki

Zakon Kawalerów Orderu Złotego Jelenia z Brzegu reprezentowali Jacek Sakowicz – Wielki Mistrz, Ryszard Ziemblicki – Wielki Łowczy oraz kawalerowie Antanas Valinčius i Wojciech Zajdowicz. Towarzyszyli im Ewa Sakowicz, Michał Sakowicz i Krzysztof Mielnikiewicz. W korowodzie maszerowali przedstawiciele Zakonu Obroza Psa Gończego z Januszem Kozerskim – Wielkim Mistrzem, Marianem Stachowem – Wielkim Łowczym i kawalerami: Mariuszem Rzepczyńskim, Arkadiuszem Dulębą, Markiem Mojeckim, Grzegorzem Strekiem, Sebastianem Trafasem, Szelwiką i Józefem Kukułą. Międzynarodowemu Stowarzyszeniu Myśliwych Pogranicza przewodniczył prezes Szymon Zimnik. Łowczego Okręgowego z Wrocławia reprezentował Mariusz Kowalczyk – członek zarządu i przewodniczący Komisji Kultury, Wystaw i Kolekcjonerstwa.

Na wyjątkowość mszy hubertowskiej złożyły się dźwięki rogów rozbrzmiewające z chóru kościelnego, liturgia wzbogacona wątkami myśliwskimi, obecność sztandarów i insygniów zakonnych, barwny wystrój wnętrza wywołany galowymi strojami myśliwych i zakonników oraz tematyczna homilia wygłoszona przez ks. prof. Petera Piťha, ministra edukacji w rządzie Václava Klause, kapelana papieża Franciszka. Za pamięć

Procesja po mszy świętej z udziałem ks. prof. Petera Piťha

Ewa i Jacek Sakowiczowie

i kontynuację dzieła hr Františka Antonina Sporcka podziękował przedstawiciel potomków hrabiego.

Po paradnym przemarszu uczestników mszy św. wokół podzamcza odbyła się na barokowym dziedzińcu oficjalna uroczystość jubileuszowa z przemówieniami, życzeniami i koncertem muzycznym. Rozrywkowo-szkoleniowo-gastronomiczne atrakcje (na dziedzińcu zamkowym i błoniach) trwające do zmierzchu po-

Członkowie Zakonu Obroza Psa Gończego, w pierwszym rzędzie Mariusz Rzepczyński i Mariusz Dulęba, z tyłu Marian Stachów zwoiliły, według gustów i zainteresowań uczestników, podziwiać psy myśliwskie, skosztować smacznego jedła, sprawdzić umiejętności strzeleckie, kupić rękodzieła o tematyce myśliwskiej (rzeźby, obrazy), akcesoria z bogatą ofertą noży i optyki. Zasłużeni myśliwi czescy i członkowie zakonu uhonorowani zostali nagrodami i dyplomami uznania.

Późnym popołudniem Jan Votava – Wielki Mistrz Zakonu Św. Huberta wydał raut z okazji swych 60. urodzin. Był to czas na życzenia i toasty, prezenty, wspomnienia i planowanie wspólnych działań.

Krzysztof Mielnikiewicz

Fot. Krzysztof Mielnikiewicz (poza zdjęciami sygnowanymi nazwiskiem innych autorów)

Uroczystości rocznicowe na dziedzińcu zamkowym

Obraz św. Eustachego, monografię, szkaplerz i kosz podarunkowy, w imieniu ZKOZJ, wręczają jubilatowi Janowi Votavie Jacek Sakowicz, Ryszard Ziemblicki i Ewa Sakowicz

Dyplom i upominki od Zakonu *Obroza Psa Gończego* wręczają Janowi Votavie Mariusz Rzepczyński, Mariusz Dulęba i Janusz Kozerski

Rzeźbioną łopatę łosia z wmontowanym zegarem wręcza w imieniu litewskich myśliwych Antanas Valinčius

Życzenia Jubilatowi w imieniu Łowczego Okręgowego we Wrocławiu składa Mariusz Kowalczyk - członek ZO PZŁ i przewodniczący Komisji Kultury, Wystaw i Kolekcjonerstwa, fot. Pavel Balak

Tuż przed toastem za zdrowie Jubilata i gromkim *Sto lat niech żyje nam...*

Od lewej m. in. Marian Stachów, Mariusz Rzepczyński, Józef Kukuła, Krzysztof Mielnikiewicz, Ryszard Ziemblicki, Michał Sakowicz, Antanas Valinčius, Jacek i Ewa Sakowiczowie, Teofil Szelwika, Janusz Kozerski i Jan Votava